

LECTIO DIVINA SEGÉDANYAG

a szentmise evangéliumi szakaszához

Mt 5,1-12a

Évközi 4. vasárnap („A” év)

*Boldogok a békességszerzők,
mert őket Isten fiainak fogják hívni*

PÉCSI EGYHÁZMEGYE

„REMÉNYT ÉS JÖVŐT ADOK NEKTEK”
(JEREMIAS 29,11)

+ EVANGÉLIUM Szent János könyvéből

Boldogok a békességszerzők, mert őket Isten fiainak fogják hívni

Abban az időben:

Jézus, látva a tömeget, fölment a hegyre, leült, tanítványai pedig köréje gyűltek. Akkor szólásra nyitotta ajkát, és így tanította őket:

„Boldogok a lélekben szegények, mert övék a mennyek országa.

Boldogok, akik sírnak, mert ők vigasztalást nyernek.

Boldogok a szelídek, mert ők öröklik a földet.

Boldogok, akik éheznek és szomjazzák az igazságot, mert ők kielégítést nyernek.

Boldogok az irgalmasok, mert nekik is irgalmaznak. Boldogok a tiszta szívűek, mert meglátják Istent.

Boldogok a békességszerzők, mert őket Isten fiainak fogják hívni.

Boldogok, akiket üldöznek az igazságért, mert övék a mennyek országa.

Boldogok vagytok, ha miattam gyaláznak titeket és üldöznek, ha hazudozva mindenféle gonosszággal vádolnak titeket. Örüljetek és „ujjongjatok, mert nagy lesz a ti jutalmatok az égben.”

1. LECTIO – OLVASÁS

1.1. GÖRÖG SZÖVEG SZÓ SZERINTI FORDÍTÁSA

¹ Ἰδὼν δὲ τοὺς ὄχλους ἀνέβη εἰς τὸ ὄρος· καὶ καθίσαντος αὐτοῦ προσῆλθαν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ·

Látva pedig a tömeget fölment a hegyre, és miután leült, odamentek hozzá atanítványai

² καὶ ἀνοίξας τὸ στόμα αὐτοῦ ἐδίδασκεν αὐτοὺς λέγων·

És szólásra nyitva száját tanította őket mondva,

³ Μακάριοι οἱ πτωχοὶ τῷ πνεύματι, ὅτι αὐτῶν ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν.

Boldogok a lelket tekintve szegények mert övék a mennyek királysága.

⁴ μακάριοι οἱ πενθοῦντες, ὅτι αὐτοὶ παρακληθήσονται.

Boldogok a szomorkodók, mert ők meg fognak vigasztaltatni.

⁵ μακάριοι οἱ πραεῖς, ὅτι αὐτοὶ κληρονομήσουσι τὴν γῆν.

Boldogok a szelídek, mert ők fogják örökölni a földet.

⁶ μακάριοι οἱ πεινῶντες καὶ διψῶντες τὴν δικαιοσύνην, ὅτι αὐτοὶ χορτασθήσονται.

Boldogok az igazságosságot éhezők és szomjazók, mert ők meg fognak elégíttetni.

⁷ μακάριοι οἱ ἐλεήμονες, ὅτι αὐτοὶ ἐλεηθήσονται.

Boldogok az irgalmasok, mert ők irgalmat fognak nyerni.

⁸ μακάριοι οἱ καθαροὶ τῇ καρδίᾳ, ὅτι αὐτοὶ τὸν θεὸν ὄψονται.

Boldogok a szívet tekintve tiszták, mert ők meg fogják látni az Istent.

⁹ μακάριοι οἱ εἰρηνοποιοί, ὅτι αὐτοὶ υἱοὶ θεοῦ κληθήσονται.

Boldogok békeszerzők, mert ők Isten fiainak fognak hívattatni.

¹⁰ μακάριοι οἱ δεδιωγμένοι ἕνεκεν δικαιοσύνης, ὅτι αὐτῶν ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν.

Boldogok az igazságosság miatt üldözöttek, mert övék a mennyek királysága.

¹¹ μακάριοι ἔστε ὅταν ὀνειδίσωσιν ὑμᾶς καὶ διώξωσιν καὶ εἴπωσιν πᾶν πονηρὸν καθ' ὑμῶν ψευδόμενοι ἕνεκεν ἐμοῦ.

Boldogok vagytok, amikor miattam gúnyolnak titeket, és üldöznek, és minden rosszat mondanak hazudva ellenetek.

¹² χαίrete καὶ ἀγαλλιᾶσθε, ὅτι ὁ μισθὸς ὑμῶν πολὺς ἐν τοῖς οὐρανοῖς· οὕτως γὰρ ἐδίωξαν τοὺς προφῆτας τοὺς πρὸ ὑμῶν.

Örüljete és ujjongjatek, mert a ti jutalmatok sok a mennyekben: ugyanis így üldözték előttetek a prófétákat.

1.2. NOVA VULGATA ÉS MAGYAR FORDÍTÁSOK

NOVA VULGATA

Szent István Társulat fordítása

Szent Jeromos Katolikus Bibliatársulat fordítása

Békés-Dalos Újszövetségi Szentírás

Károli Gáspár revideált fordítása

Simon Tamás László O.S.B. Újszövetség-fordítása

¹VIDENS AUTEM TURBAS, ASCENDIT IN MONTEM; ET CUM SEDISSET, ACCESSERUNT AD EUM DISCIPULI EIUS;

¹A tömeg láttára fölment a hegyre és leült. Tanítványai köréje gyültek,

¹A tömeget látva fölment a hegyre. Leült, a tanítványai odajöttek hozzá,

¹A tömeg láttára Jézus fölment a hegyre.

¹Mikor pedig látta Jézus a sokaságot, felméné a hegyre, és a mint leül vala, hozzámenének az ő tanítványai.

¹Amikor meglátta a sokaságot, felment a hegyre, és miután leült, tanítványai odamentek hozzá.

²ET APERIENS OS SUUM DOCEBAT EOS DICENS:

²ő pedig szólásra nyitotta ajkát. Így tanította őket:

²ő pedig szólásra nyitva ajkát így tanította őket:

²Ott leült, tanítványai pedig köréje gyültek. Akkor szólásra nyitva ajkát, így tanította őket:

²És megnyitván száját, tanítja vala őket, mondván:

²Ő pedig megszólalt, és így tanította őket: –

³“BEATI PAUPERES SPIRITU, QUONIAM IPSORUM EST REGNUM CAELORUM.

³„Boldogok a lélekben szegények, mert övék a mennyek országa.

³»Boldogok a lélekben szegények, mert övék a mennyek országa.

³„Boldogok a lélekben szegények: övék a mennyek országa.

³Boldogok a lelki szegények: mert övék a mennyeknek országa.

³Boldogok a lélekben szegények, mert övék a mennyek országa.

⁴BEATI, QUI LUGENT, QUONIAM IPSI CONSOLABUNTUR.

⁴Boldogok, akik szomorúak, mert majd megvigasztalják őket.

⁴Boldogok, akik sírnak, mert ők vigasztalást nyernek.

⁴Boldogok a szomorkodók; majd vigasztalásban lesz részük.

⁴Boldogok, a kik sírnak: mert ők megvigasztaltatnak.

⁴Boldogok, akik sírnak, mert majd vigasztalást nyernek.

⁵ BEATI MITES, QUONIAM IPSI POSSIDEBUNT TERRAM.

⁵ Boldogok a szelídek, mert övék lesz a föld.

⁵ Boldogok a szelídek, mert ők öröklik a földet.

⁵ *Boldogok a szelídek: övék lesz a föld.*

⁵ *Boldogok a szelídek: mert ők örökségül bírják a földet.*

⁵ *Boldogok a szelídek, mert örökök kapják majd a földet.*

⁶ BEATI, QUI ESURIUNT ET SITIUNT IUSTITIAM, QUONIAM IPSI SATURABUNTUR.

⁶ Boldogok, akik éheznek és szomjazzák az igazságot, mert majd eltelvek vele.

⁶ Boldogok, akik éheznek és szomjazzák az igazságot, mert ők kielégülést nyernek.

⁶ *Boldogok, akik éheznek és szomjazzák az igazságot: majd betelnek vele.*

⁶ *Boldogok, a kik éheznek és szomjúhozák az igazságot: mert ők megelégtetnek.*

⁶ *Boldogok, akik éheznek és szomjazzák az igazságot, mert majd eltelvek vele.*

⁷ BEATI MISERICordes, QUIA IPSI MISERICORDIAM CONSEQUENTUR.

⁷ Boldogok az irgalmasok, mert majd nekik is irgalmaznak.

⁷ Boldogok az irgalmasok, mert ők irgalmat nyernek.

⁷ *Boldogok az irgalmasok: majd irgalmat nyernek.*

⁷ *Boldogok az irgalmasok: mert ők irgalmasságot nyernek.*

⁷ *Boldogok az irgalmasok, mert irgalomban lesz részük.*

⁸ BEATI MUNDO CORDE, QUONIAM IPSI DEUM VIDEBUNT.

⁸ Boldogok a tiszta szívűek, mert meglátják az Istent.

⁸ Boldogok a tisztaszívűek, mert ők meglátják Istent.

⁸ *Boldogok a tisztaszívűek: ők meglátják Istent.*

⁸ *Boldogok, a kiknek szívök tiszta: mert ők az Istent meglátják.*

⁸ *Boldogok a tiszta szívűek, mert majd meglátják Istent.*

⁹ BEATI PACIFICI, QUONIAM FILII DEI VOCABUNTUR.

⁹ Boldogok a békességben élők, mert Isten fiainak hívják majd őket.

⁹ Boldogok a békeszerzők, mert őket Isten fiainak fogják hívni.

⁹ *Boldogok a békességesek: ők Isten fiai.*

⁹ *Boldogok a békességre igyekezők: mert ők az Isten fiainak mondatnak.*

⁹ *Boldogok, akik békét teremtenek, mert Isten fiainak hívják majd őket.*

¹⁰ BEATI, QUI PERSECUTIONEM PATIUNTUR PROPTER IUSTITIAM, QUONIAM IPSORUM EST REGNUM CAELORUM.

¹⁰ Boldogok, akik üldözést szenvednek az igazságért, mert övék a mennyek országa.

¹⁰ Boldogok, akiket az igazság miatt üldöznek, mert övék a mennyek országa.

¹⁰ Boldogok, akiket az igazságért üldöznek: övék a mennyek országa.

¹⁰ Boldogok, a kik háborúságot szenvednek az igazságért: mert övék a mennyeknek országa.

¹⁰ Boldogok, akiket az igazságért üldöznek, mert övék a mennyek országa.

¹¹ BEATI ESTIS CUM MALEDIXERINT VOBIS ET PERSECUTI VOS FUERINT ET DIXERINT OMNE MALUM ADVERSUM VOS, MENTIENTES, PROPTER ME.

¹¹ Boldogok vagytok, ha miattam gyaláznak és üldöznek benneteket és hazudozva minden rosszat rátok fognak énmiattam.

¹¹ Boldogok vagytok, amikor gyaláznak és üldöznek titeket, és hazudozva minden rosszat mondanak rátok miattam.

¹¹ Boldogok vagytok, ha miattam szidalmaznak és üldöznek titeket és hazudozva minden rosszat fognak rátok.

¹¹ Boldogok vagytok, ha szidalmaznak és háborgatnak titeket és minden gonosz hazugságot mondanak ellenetek én érettem.

¹¹ Boldogok vagytok, ha miattam gyaláznak és üldöznek titeket, és mindenféle rosszat hazudnak rólatok.

¹² GAUDETE ET EXSULTATE, QUONIAM MERCES VESTRA COPIOSA EST IN CAELIS; SIC ENIM PERSECUTI SUNT PROPHETAS, QUI FUERUNT ANTE VOS.

¹² Örüljete és ujjongjatek, mert nagy lesz a mennyben a jutalmatok! Így üldözték előttek a prófétákat is.

¹² Örüljete és ujjongjatek, mert jutalmatok nagy a mennyekben; így üldözték ugyanis a prófétákat is, akik előttek voltak.

¹² Örüljete és ujjongjatek: nagy lesz jutalmatok a mennyben. Hiszen így üldözték előttek a prófétákat is.

¹² Örüljete és örvendezzetek, mert a ti jutalmatok bőséges a mennyekben: mert így háborgatták a prófétákat is, a kik előttek voltak.

¹² Örüljete és ujjongjatek, mert jutalmatok bőséges a mennyekben, hiszen így üldözték a prófétákat is előttek!

1.3. BEHATÁROLÁS

A Máté-evangélium 4. fejezetének végén Jézus galileai tevékenységéről számol be az evangélista: a Mester tanít, hirdeti az örömhírt, csodákat tesz, és sokfelől követik őt az emberek (Mt 4,23-25). Az 5. fejezet elején a helyszín-váltás (Jézus felmegy egy hegyre) és a beszéd részletes kifejtése is jelzi, hogy új epizódról számol be Máté (Mt 5,1-). A hegyi beszéd Jézus első, nyilvános hosszú tanítása az evangéliumban (Mt 5,3- 7,27). A nép és a tanítványok is jelen vannak (Mt 5,1-2; 7,29). Az általunk vizsgált szakasz a boldogság-mondásokról szól, ahogy az ismétlődő "boldogok" kifejezés is mutatja (Mt 5,3-12). Az ezt követő verstől, noha szorosan kapcsolódnak az előzőekhez, újabb gondolatok, képek jelennek meg ("a föld sója, a világ világossága"), amelyek már egy újabb perikópát alkotnak (Mt 5,13-16). Az evangéliumi szakasz tehát a bevezetésből és a boldogság-mondásokból áll (Mt 5,1-12).

1.4. SZÓ SZERINTI ÜZENET

A hegyi beszéd a Máté-evangéliumban Jézus első nagy nyilvános beszéde (Mt 5-7). Egy ünnepélyes, rövid bevezető után, amely Jézust mint hatalommal tanító Mestert ábrázolja (Mt 5,1-2), az evangélista a boldogság-mondásokat írja le (Mt 5,3-12). A hegyi beszéd első sorairól van szó, ami éppen ezért külön hangsúlyt kap. Máté célja, hogy az Úr tanítására, annak sajátos dimenzióira ráhangolja olvasóit, illetve bemutassa azokat a vonásokat, amelyeknek Jézus követőit általában jellemezniük kell.

1.5. KULCSSZAVAK RÖVID ELEMZÉSE

μακάριοι (*mákáριοj*): boldog, szerencsés (Mt 5,3-11)

Az Újszövetség lapjain itt találjuk először a „boldogok” kifejezést, ami a Máté-evangéliumban Jézus első nagy tanításának- a Hegyi beszédnek- az elején hangzik el, mégpedig kilencszer megismételve (Mt 5,3-11). S ezzel megnyílik a boldogság-mondások sora, amely még ebben az evangéliumban (pl. Mt 13,16), továbbá több újszövetségi iratban (pl. Lk 6,20-22; Lk 11,28; Lk 23,29; Jn 13,17; Jn 20,29; Róm 4,7; 1Pét 3,14; 1Pét 4,14; Jel 14,13; Jel 19,9) és a Biblia utolsó könyvének végén is megjelenik (Jel 22,14). A legtöbb alkalommal a boldogság fogalma közvetve-közvetlenül Jézus Krisztushoz kapcsolódik ezeken az ígehelyeken. Az evangéliumokban például majdnem mindig az Úr használja beszédeiben a kifejezést. Mindez pedig azt mutatja, hogy Isten azt akarja, hogy az ember boldog legyen, s hogy boldogságunk igazán Jézusban valósul(hat) meg.

οἱ πτωχοὶ τῷ πνεύματι (*hoj ptókhøj tó pneumáti*): „a lelket tekintve szegények (Mt 5,3)

A „szegény” szó itt a szegénység legmélyebb fokát jelöli, vagyis azt, hogy az ember teljesen szegény: önmagától, a saját erejéből nem tudja fenntartani magát, rászorul valakire. A „lélek” kifejezéssel való összekapcsolása e szónak egyedi az evangéliumokban Máténál, s azt a magatartást jelöli, amikor az ember elismeri, hogy egyetlen Kincse Isten maga, s egyedül az Úr tudja őt gazdaggá, boldoggá tenni, akire alázatosan ráhagyatkozik. Ez a

Jézus felé való egyszerű nyitottság és készség az a mód, ahogyan az evangéliumot be kell fogadni, s ami lehetővé teszi Isten Igéjének, hogy átformálja, gazdaggá tegye az embert. Így érthető meg az, hogy miért elsősorban a szegényeknek hirdettetik az örömhír (vö. Mt 11,5; Lk 4,18; Lk 7,22).

οἱ εἰρηνοποιοί (*hoj ejrénopojoj*): békeszerző, béketeremtő, békéltető (Mt 5,9)

Ez a szó csak itt fordul elő az Újszövetségben. Kifejezi a békéért folytatott cselekvést, erőfeszítést. A görög ige ('pojeó'), amely felfedezhető az összetett szóban, az Ószövetség ősi görög fordításában (Septuaginta) Isten teremő tevékenységét írja le, aki kezdetben teremti az eget és a földet (Ter 1,1). Az Úr a semmiből egy rendezett világot hoz létre Igéje által (Jn 1,3). Bizonyos értelemben a béke megteremtése is egy teremő cselekedet, amely a rendre irányul. S aki ezen munkálkodik tulajdonképpen részesévé válik a Teremő ezen tevékenységének, hasonlóvá válik hozzá, sőt Isten fiává válik (Mt 5,9), hiszen a keresztre feszített Jézus Krisztus az, aki békét szerzett mindennek (Kol 1,20). A béketeremtésre irányuló összes emberi tevékenységnek ebből az igazságból kell kiindulnia s erőt merítenie (Jak 3,17-18)!

1.6. KONTEXTUÁLIS – KÁNONI PÁRHUZAMOK

Párhuzamok Máté evangéliumán belül

Mt 10,22 Mindenki szemében gyűlöletesek lesztek nevemért. Aki azonban mindvégig kitart, az üdvözl.

Mt 14,23 Miután hazaküldte, fölment a hegyre, hogy egyedül imádkozzék. Közben besötétedett, s ő ott volt egymagában.

Mt 15,29 Jézus ezután eltávozott innét, és a Galileai-tóhoz ment. Fölment a hegyre és leült.

Mt 18,33 Nem kellett volna néked is megkönyörölnöd szolgatársadon, ahogy én megkönyörültem rajtad?

Szinoptikus és jánosi párhuzamok

Mk 3,13 Ezután fölment a hegyre, és magához hívta azokat, akiket akart. Azok hozzá mentek.

Lk 1,79 hogy a sötétben és a halál árnyékában ülőknek ragyogjon, és lépteinket a béke útjára irányítsa.

Lk 4,18 Az Úr Lelke van rajtam, azért kent fel engem, hogy örömhírt vigyek a szegényeknek. Elküldött, hogy hirdessem a foglyoknak a szabadulást, a vakoknak a látást, hogy szabadon bocsássam az elnyomottakat

Lk 6,12-13 Ezekben a napokban történt, hogy kiment a hegyre imádkozni. Az egész éjszakát Isten imádásában töltötte. Amikor megvirradt, odahívta magához tanítványait, és kiválasztott közülük tizenkettőt, s apostoloknak nevezte őket

Lk 6,20-23 Ekkor tanítványaira emelte tekintetét és megszólalt: „Boldogok vagytok, ti szegények, mert tiétek az Isten országa. Boldogok vagytok, hogy most éheztek, mert jól

fogtok lakni. Boldogok vagytok, akik most sírtok, mert nevetni fogtok. Boldogok vagytok, ha gyűlölnék benneteket az emberek, kizárnak körükből és megrágalmaznak, s neveteket, mint valami szégyenletes dolgot, elvetik az Emberfia miatt. Örüljete azokban a napokban, ha majd ez bekövetkezik, és ujjongjatok, mert nagy jutalomban részesültök a mennyben! Atyáik is így bántak a prófétákkal.”

Jn 6,3 Jézus fölment egy hegyre, s ott leült a tanítványaival.

Jn 6,35 Én vagyok az élet kenyere – felelte Jézus. – Aki hozzám jön, többé nem éhez, s aki bennem hisz, nem szomjazik soha.

Kánoni elemzés (párhuzamok a Szentírás más könyveiben)

Ter 13,15 Az egész földet, amelyet látsz, neked és utódaidnak adom minden időkre. **Ter 15,1** A történetek után az Úr szava megnyilatkozott Ábrámnak látomásban: „Ne félj Ábrám, én védőpajzs vagyok; a jutalmad igen nagy lesz.”

Ter 20,5 Maga mondta nekem: a húgom, s ő is így nyilatkozott: a bátyám. Szívem egyszerűségében és tiszta kézzel cselekedtem.

Kiv 33,20 Azután hozzáfűzte: „De arcomat nem láthatod, mert nem láthat engem ember úgy, hogy életben maradjon.”

MTörv 4,38 és elűzött nálad nagyobb és erősebb népeket, csak hogy odavezéreljen, csak hogy örökségül adja neked az országot, amint (ez) ma (bekövetkezett).

Zsolt 11,7 Mert az Úr igazságos és az igazságot szereti, az igazak látják majd meg arcát.

Zsolt 24,3-4 Ki mehet föl az Úr hegyére? Ki állhat az ő szent helyén? Akinek a keze tiszta és ártatlan a szíve, akinek az esze nem csaláson jár, s aki nem esküszik hamisan. **Zsolt 37,11** A szelídek ellenben uralják a földet, és élvezik a béke teljességét.

Zsolt 42,3 Lelkem szomjazik az Isten után, az élő Isten után. Mikor mehetek már, hogy lássam Isten arcát

Zsolt 51,12 Teremts új szívet belém, s éleszd fel bennem újra az erős lelkiületet!

Zsolt 73,1 Milyen jó az Isten az igazakhoz, az Úr mindazokhoz, akiknek tiszta a szívük!

Zsolt 107,5.8 Éhség és szomjúság gyötörte őket, életüket pusztulás fenyegette. (...) Köszönjék meg az Úrnak minden kegyelmét és csodáit, amelyeket az emberek fiaiért tett!

Zsolt 126,5 Akik könnyek között vetnek, örömmel aratnak majd.

Iz 51,1 Hallgassatok rám, akik az igazság után jártok, és az Urat keresitek! Emeljétek tekinteteket a kősziklára, amelyből kivágtak benneteket, és a kút nyílására, amelyből kiástak titeket!

Iz 51,7 Hallgassatok rám, akik ismeritek az igazságot, népem, ki szívében viseli tanításom. Ne féljete az emberek gyalázkodásától, és ne essetek kétségbe szidalmaik miatt.

Iz 57,15 Mert ezt mondja a Fölséges és Magasztos, aki az örökkévalóságban lakik, és akinek Szent a neve: „Én a magasságban, a szent helyen lakom, de a megtört és alázatos szívűekkel is ott vagyok, hogy új életet adjak az alázatos lelkeknek, és új életre keltsem a megtört szíveket.

Iz 61,1-3 Az Úr lelke nyugszik rajtam, mert az Úr kent föl engem. Elküldött, hogy örömhírt vigyek a szegényeknek, és meggyógyítsam a megtört szívűeket. Hogy szabadulást

hirdessek a foglyoknak, és szabadságot a börtönök lakóinak. Hogy hirdessem az Úr kegyelmének esztendejét, Istenünk bosszújának napját. Hogy megvigasztaljam mind a gyászolókat, és koszorút adjak a hamu helyébe, örömmel olaját a gyászruha helyett, a szomorúság lelke helyett meg ünnepi örömeinket. Az igaz élet tölgyeinek nevezik majd őket, akiket az Úr ültetett el, az ő dicsőségére.

Péld 9,5 Gyertek, egyetek a kenyereimből, igyatok a borból, amelyet kevertem!

Péld 10,10 Aki csak szemével pislog, az szenvedést okoz, de békességet szerez, aki nyíltan dorgál.

Péld 12,20 A gonzságot forralóknak keserűség a szívük, azoké, akik jó tanácsot adnak, csupa öröm.

Péld 14,21 Aki embertársát megveti, vétkezik, de jól jár, aki könyörül a szegényen.

Péld 17,5 Aki szegényt gúnyol, az Teremtőjét bántja, aki örül a bajának, nem marad büntetlen.

Sir 2,8 Akik Istent féltek, benne reméltek, akkor nem marad el a jutalmatok.

Sir 24,20 Csak rám gondolni is édesebb a méznél, s engem birtokolni jobb a lépesméznél.

Sir 25,7-11 Kilenc dolgot dicsérek – ezek az eszemben vannak, a tizedik pedig már a nyelvem hegyén: A férfi, aki örömet leli fiaiban, s aki megéri ellenségei bukását. Boldog, akinek okos asszony a felesége, s aki nem húzat ekét ökörrrel-szamárral. Boldog, aki a nyelvvel nem botlik, s aki nem szolgál olyannak, aki méltatlan hozzá. Boldog, aki meglelte az okosság nyitját, s aki buzgó hallgatók füléhez beszélhet. Milyen nagy, aki meglelte a bölcsességet! De nincs külön annál, aki az Urat féli. Az Úrnak félelme mindeneken túltesz, van-e párja annak, aki ebben kitart?

Sir 48,24 Nagy lelkével látta a végső dolgokat, és vigasztalta a Sionban sírókat.

Ám 8,11-12 Igen, jönnek napok – mondja az Úr, az Isten –, amikor éhséget bocsátok a földre: éhséget, de nem kenyérre, szomjúságot, de nem vízre, hanem az Úr szavának hallgatására. Vándorolnak az egyik tengertől a másikig, kóborolnak északról délre, keresik az Úr szavát, de nem találják.

ApCsel 5,41 Boldogan távoztak a főtanácsból, mert méltók lettek rá, hogy Jézus nevéért gyalázatot szenvedjenek.

Róm 4,13 Az az ígélet ugyanis, hogy Ábrahám és utódai öröklék a világot, nem a törvénnyel, hanem a hitbeli megigazulással kapcsolatban hangzott el.

Róm 9,26 És ahol azt mondják nekik: „Nem vagytok az én népem”, az élő Isten fiainak hívják majd őket.

1Kor 1,27 Isten azonban azt választotta ki, ami a világ szemében balga, hogy megszégyenítse a bölcséket, s azt választotta ki

Fil 1,29 Nektek az a kegyelem jutott, hogy ne csak higgyetek Krisztusban, hanem szenvedjétek is érte.

Kol 1,24 Örömmel szenvedek értetek, és testemben kiegészítem, ami Krisztus szenvedéséből hiányzik, testének, az Egyháznak javára.

1Tim 1,5 A tanítás célja a tiszta szívből, jó lelkiismeretből és őszinte hitből fakadó szeretet.

2Tim 2,22 Kerüld az ifjúkor vágyait, törekedj igaz életre, hitre, szeretetre és békességre azokkal egyetemben, akik tiszta szívvel hívják az Urat segítségül.

Zsid 10,34 Együtt szenvedtetek a foglyokkal, és vagyontok elkobzását is örömmel elviseltétek, abban a tudatban, hogy értékesebb és maradandóbb javakkal rendelkeztek.

Zsid 11,33-38 akik a hit erejével országokat győztek le, igazságot osztottak, ígéreteket nyertek el, oroszlánok torkát tömték be, lángoló tüzet oltottak el, megmenekültek a kard életől, gyengeségükben erőre kaptak, hősök voltak a háborúban, és megfutamították az ellenség sorait. Asszonyok feltámasztás útján visszakapták halottaikat. Némelyek kínpadra jutottak, de nem fogadták el a szabadságot, csak hogy dicsőségesebb feltámadásban részesüljenek. Mások gúnyt és megostorozást, sőt bilincseket és börtönt tűrték el, megkövezték, kettéfűrészelték, agyonkínózták, kardélre hányták őket, juhbőrbe és kecskebőrbe öltözve bujdosnak, nélkülözés, üldözés és zaklatás közepette. A világ nem volt méltó rájuk. Ezért a pusztában, a hegyek közt, a föld barlangjaiban és szurdokaiban bolyongtak.

Zsid 12,14 Törekedjete rá, hogy mindenkiel békességben éljete, és a megszentelődésre eljussatok, mert enélkül senki nem látja meg az Urat.

Jak 1,2 Testvéreim, tartsátok nagy örömnnek, ha különféle megpróbáltatások érnek benneteket.

Jak 2,5 Hallgassatok ide, szeretett testvéreim! Hát Isten nem azokat választotta-e ki, akik a világ szemében szegények, hogy a hitben gazdagok legyenek, és örököljék az országot, amelyet azoknak ígért, akik őt szeretik?

Jak 2,13 Mert az ítélet irgalmatlanul lesújt arra, aki nem irgalmas. Ám az irgalom győzelmet arat az ítélet fölött.

Jak 3,18 Az igazság gyümölcsét békében vetik el azok számára, akik békét teremtenek. **1Pt 3,14** De még ha szenvedtek is az igazságosságért, boldogok vagytok. Ne féljetek fenyegetéseiktől és ne engedjete, hogy megzavarjanak benneteket!

1Pt 4,14 Boldogok vagytok, ha Krisztus nevéért szidnak benneteket, mert a dicsőség Lelke, vagyis Isten Lelke nyugszik rajtatok.

Jel 7,16 Nem éheznek és nem szomjaznak többé, a nap nem égeti őket, sem másfajta hőség.

Jel 22,4 Látni fogják arcát, és a homlokukon lesz a neve.

2. MEDITATIO – ELMÉLKEDÉS

2.1. PATRISZTIKUS NÉZŐPONT

Szent Ágoston: Az, hogy ülve tanított, tanári méltóságát mutatja. (...) A béke a rend nyugalma. Rend akkor van, ha hasonló és eltérő részek mind a saját helyükre kerülnek. Ahogyan nincs, aki elutasítaná az örömet, úgy nincs olyan sem, aki ne akarná a békét. Mert ha valaki háborút akar, az csak azért van, hogy csatán keresztül dicsőséges békét érjen el. (...) Azok, akik békét teremtenek saját szívükben, azok, akik minden ösztönt rendeznek magukban, és alávetik azt az értelemnek, és akik megszelídítették testük vágyait; ők válnak "Isten országává". Ebben a birodalomban van egy rend: ami az emberben kiemelkedő, az uralkodik a többi, az állatokéval közös erőn, még akkor is, ha ezek az erők ellenállnak. De ami az emberben kiemelkedő (azaz a szellem és az értelem), az alárendelődik annak, ami még erősebb: magának az igazságnak, ami Isten Fia. Ez pedig „békesség a földön a jóakarató embereknek”.

2.2. TANÍTÓHIVATALI NÉZŐPONT

2.2.1. KATOLIKUS EGYHÁZ KATEKIZMUSA

1716. A boldogságok Jézus prédikációjának a középpontjában állnak. Meghirdetésük azokat az ígéreteket ismétli, amelyeket a választott nép Ábrahám óta kapott. Jézus tökéletessé teszi az ígéreteket azáltal, hogy nem csupán földi, hanem mennyei boldogságra irányítja őket:

Boldogok a lelki szegények, mert övék a mennyek országa. Boldogok a szomorkodók,

mert őket majd megvigasztalják. Boldogok a szelídek, mert ők birtokolják majd a földet.

Boldogok, akik éheznek és szomjazzák az igazságot, mert őket majd kielégítik.

Boldogok az irgalmasok,

mert ők majd irgalmasságot nyernek. Boldogok a tisztaszívűek,

mert ők látni fogják Istent. Boldogok a békességesek, mert Isten fiainak hívják majd őket.

Boldogok, akik üldözést szenvednek az igazságért, mert övék a mennyek országa.

Boldogok vagytok, ha átkoznak és üldöznek titeket,

és hazug módon minden rosszat rátok fognak énmiattam.

Örüljete és ujjongjatek, mert bőséges jutalmatok van a mennyben; így üldözték az előttek élt prófétákat is.

1717. A boldogságok Jézus Krisztus arcát festik meg, leírják az Ő szeretetét; kifejezik az Ő szenvedésének és föltámadásának dicsőségéhez társult hívők hivatását; megvilágítják a keresztény élet jellegzetes cselekedeteit és magatartásformáit; váratlanok az ígérek, amelyek a szorongatások közepette fönntartják a reményt; a tanítványoknak áldásokat és kissé homályosan megígért jutalmakat hirdetnek; Szűz Mária és valamennyi szent életében elkezdődött megvalósulásuk.

1718. A boldogságok megfelelnek a természetes boldogságvágynak. Ez a vágy isteni eredetű: Isten oltotta az ember szívébe, hogy az embert magához vonzza, mert egyedül csak Ő képes megnyugtatni az emberi szívet.

"Kétségkívül mindannyian boldogok akarunk lenni, és nincs ember, aki tagadná ezt az állítást, már azt megelőzően, hogy tudná teljes tartalmát."

"Mennyire kereslek tehát Téged, Uram? Amikor ugyanis Téged, az én Istenemet kereslek, a boldog életet keresem. Kereslek téged, hogy éljen a lelkem. Testem ugyanis a lelkemből él, a lelkem pedig belőled."

1719. A boldogságok fölfedik az emberi létezés, az emberi cselekedetek végső célját: Isten a saját boldogságára hív minket. Ez a meghívás mindenkinek személy szerint szól, de az Egyház egészének is szól, azok új népének, akik elfogadták az Ígéretet és az Ő hitében élnek.

1720. Az Újszövetségi Szentírás több kifejezést is használ annak a boldogságnak jelölésére, melyre Isten az embert meghívta: Isten országának eljövetele; Isten látása: "Boldogok a tisztaszívűek, mert ők meglátják az Istent" (Mt 5,8) ; belépés az Úr örömébe, belépés Isten nyugalomába:

"Ott majd pihenünk és látunk; látni fogunk és szeretünk, szeretni fogunk és dicsérünk. Íme, ez lesz majd végül, szünet nélkül. És miféle más célunk lehet, hacsak nem az, hogy eljussunk abba az országba, melynek soha nem lesz vége?"

1721. Isten ugyanis azért helyezett el minket a világban, hogy Őt megismerjük, szolgáljuk, szeressük, és így eljussunk a Paradicsomba. A boldogság az isteni természet (2Pt 1,4) és az örök élet részeseivé tesz bennünket. Ezáltal az ember belép Krisztus dicsőségébe és a szentháromságos élet élvezetébe.

1722. Ez a boldogság meghaladja az értelmet és a pusztán emberi erőket. Isten ingyenes ajándékából ered. Ezért mondjuk természetfölöttinek, miként a kegyelem is az, mely az embert fölkészíti arra, hogy belépjen az isteni boldogságba.

"»Boldogok a tisztaszívűek, mert ők meglátják az Istent«. De nagysága és elmondhatatlan dicsősége miatt »senki ember nem láthatja Istent úgy, hogy életben maradjon«, az Atya ugyanis fölfoghatatlan, szeretete és emberisége szerint azonban, s mert mindenre képes, ezt is megengedi azoknak, akik szeretik Őt, azaz hogy lássák Istent, (...): mert »ami az embereknél lehetetlen, az Istennél lehetséges«."

1723. A megígért boldogság erkölcsi döntések elé állít minket. Fölszólít, hogy tisztítsuk meg szívünket rossz hajlamaitól és törekedjünk mindenekfölött keresni Istent. Arra tanít, hogy az igazi boldogság nem található meg a gazdagságban vagy a jólétben, sem az emberi dicsőségben vagy a hatalomban; sem bármiféle emberi tevékenységben, akármilyen hasznos legyen is, mint a tudományok, a technika, a művészetek; sem bármi teremtményben, hanem egyedül Istenben, aki minden jónak és minden szeretetnek forrása:

"A gazdagság napjainkban nagy istenség; a sokaság, emberek tömege hódol neki önként. A boldogságot a szerencsével mérik, és a szerencsével mérik a tiszteletreméltóságot is. (...) Ez abból a meggyőződésünkből ered (...), mely szerint a gazdagsággal minden lehetséges. Az egyik mai bálvány tehát a gazdagság, a másik bálvány

a hírnév. (...) A hírnév, azaz közismertnek lenni, a világban hírnevet támasztani, odáig jutott, hogy önmagában jónak, kiemelkedő jónak, tiszteletreméltó dolognak tekintik. (...) »Sajtóhírnévnek« lehet mondani."

2.2.2. PÁPAI GONDOLATOK

SZENT II. JÁNOS PÁL PÁPA REDEMPTORIS MISSIO KEZDETŰ ENCIKLIKÁJA

FERENC PÁPA GAUDETE ET EXSULTATE KEZDETŰ APOSTOLI BUZDÍTÁSA

65. Jézus szavait költőinek tekinthetjük, mégis nagyon szemben állnak a megszokott, társadalmilag elfogadott dolgokkal; és még ha vonz is Jézus üzenete, a világ egy más életstílus felé visz. A boldogságok semmiképpen sem könnyedek és felszínesek, épp ellenkezőleg, és csak akkor tudjuk megélni őket, ha a Szentlélek teljes erejével áthat és megszabadít minket az önzés, a lustaság és a góg gyengeségeitől.

66. Térjünk vissza Jézushoz, hogy a Mestert megillető szeretettel és tisztelettel hallgassuk. Engedjük, hogy szavai eltaláljanak, provokáljanak és felszólítsanak az élet valóságos megváltoztatására. Különben az életszentség pusztán szó marad. És most idézzük fel egyenként a boldogságokat Máté evangéliumának változatában (vö. 5,3–12).

„Boldogok a lelki szegények, mert övék a mennyek országa”

67. Az evangélium arra hív, hogy ismerjük meg szívünk igazságát, hogy láthassuk, mire alapozhatjuk biztonsággal az életünket. Rendes körülmények között a gazdag ember biztonságban érzi magát a gazdagságában, és azt gondolja, hogy ha a gazdagsága veszélybe kerül, egész földi életének értelme szertefoszlik. Maga Jézus is szólt erről az esztelen gazdagról szóló példabeszédben, amelyet arról a magabiztos emberről mondott, aki balga módon nem gondolt arra, hogy még aznap meghalhat (vö. Lk 12,16–21).

68. A gazdagság semmiről nem biztosít téged. Sőt, amikor a szív gazdagnak érzi magát, annyira önelégült lesz, hogy nem hagy helyet Isten Szavának, hogy szeresse a testvéreit, vagy hogy örüljön az élet jelentősebb dolgainak. Ezzel megfosztja magát a nagyobb javaktól. Ezért nevezi Jézus boldognak a lélekben szegényeket, akinek szegény a szívük, és az Úr a maga állandó újdonságával be tud térni hozzájuk.

69. Ez a lelki szegénység nagyon szorosan kapcsolódik ahhoz a „szent közömbösséghez”, amelyet Loyolai Szent Ignác javasolt, amelyben szép, belső szabadságra tehetünk szert: „Szükséges ezért, hogy közömböseké tegyük magunkat minden teremtménnyel szemben, ami szabad akaratom döntésére van bízva, és nincs neki megtiltva. Úgyannyira, hogy a magunk részéről ne akarjuk inkább az egészséget, mint a betegséget, a gazdagságot, mint a szegénységet, a tiszteletet, mint a gyalázatot, a hosszú életet, mint a rövidet, és következetesen így minden másban.”

70. Lukács nem „lelki” szegénységről beszél, hanem egyszerűen a „szegényekről” (vö. Lk 6,20), és ezzel egyszerű és szigorú életre is hív. Arra biztat, hogy osztozzunk a legrászorulóbbak sorsában, az apostoli életformában, végül is váljunk hasonlónak Jézushoz, aki „noha gazdag volt, értetek szegénnyé lett” (2Kor 8,9).

Szívben szegénynek lenni, ez az életszentség.

„Boldogok a szelídek, mert öröklük majd a földet”

71. Megdöbbentő kifejezés ez ebben a világban, amely kezdettől fogva az ellenségeskedés helye, ahol mindenütt veszekednek, mindenfelől gyűlölködnek, ahol állandóan osztályozzuk a többieket eszméik, szokásaik, nyelvük, öltözködésük alapján. Összességében a gőg és hiúság világa, amelyben mindenki azt hiszi, hogy joga van a többiek fölé kerekednie. Ennek ellenére, bár lehetetlennek tűnik, Jézus más stílust javasol: a szelídséget. Ezt gyakorolta ő a tanítványaival együtt, és ezt láthatjuk jeruzsálemi bevonulá-sakor: „Nézd, királyod jön hozzád, szerényen, számárháton, a teherhordó állat csikáján” (Mt 21,5; vö. Zak 9,9).

72. Ő mondta: „Tanuljatok tőlem, mert szelíd vagyok és alázatos szívű, és megtaláljátok lelketek nyugalmát” (Mt 11,29). Ha másokkal követelőzők és erőszakosak vagyunk, végül elfáradunk és kimerülünk. Ha azonban korlátaikat és hibáikat gyengéden és szelíden, fölényeskedés nélkül látjuk, kezet tudunk nyújtani nekik, és nem fecséröljük energiánkat felesleges panaszkodásra. Lisieux-i Szent Teréz számára „a tökéletes szeretet a többiek hibáinak elviselésében áll; abban, hogy egyáltalán nem csodálkozunk a gyengeségeiken”.

73. Pál a szelídséget a Szentlélek gyümölcsei között említi (vö. Gal 5,23). Azt javasolja, hogy ha néha megbánt egy testvér rossz tette, a „szelídség szellemében intsük” (Gal 6,1), ugyanakkor emlékeztet: „ügyelj, hogy magad kísértésbe ne essél” (uo.). Ha valaki a hitét és meggyőződését védi is, szelíden tegye (vö. 1Pt 3,16), sőt még az ellenféllel is szelíden kell bánni (vö. 2Tim 2,25). Hányszor elhibáztuk ezt az Egyházban, és nem hallottuk meg az isteni Szó parancsát.

74. A szelídség a bizalmát csak Istenbe vető ember belső szegénységének másik megnevezése. A Bibliában gyakran használják ugyanazt az anawim szót a szegények és a szelídek jelzésére. Lehet, hogy valaki ellenkezik: „Ha túlságosan szelíd vagyok, azt fogják gondolni rólam, hogy együgyű, balga és gyöngé vagyok.” – Lehet, hogy így lesz, de gondoljanak mások, amit akarnak. Jobb mindig szelídek lenni, és akkor megvalósulnak legnagyobb vágyaink, „a szelídek öröklük majd a földet”, azaz látni fogják, hogy életükben beteljesednek Isten ígéretei. Mert a szelídek, a körülmények ellenére az Úrban remélnek, akik pedig az Úrban remélnek, birtokolni fogják a földet és nagy békének fognak örüdni (vö. Zsolt 37,9.11). Ugyanakkor az Úr szeme megpihen rajtuk: „Tekintetem azokon pihen, akik alázatosak és megtört szívűek, és akik remegve félik a szavam” (Iz 66,2).

Alázatos szelídséggel reagálni, ez az életszentség.

„Boldogok, akik sírnak, mert majd megvigasztalják őket”

75. A világ az ellenkezőjét kínálja: a szórakozást, az örömet, az élvezeteket, a tréfát; és azt mondja, hogy ezek teszik széppé az életet. A világi ember, ha a családban vagy a környezetében betegség vagy probléma támad, félrenéz, próbálja nem tudomásul venni. A világ nem akar sírni, inkább leplezi, elrejteti a fájdalmas helyzeteket, nem akar tudni róluk. Sok energiát fordítanak arra, hogy meneküljenek a fájdalom közeléből, mert azt hiszik, hogy el lehet kendőzni a valóságot, amelyből soha, de soha nem hiányozhat a kereszt.

76. Aki a dolgokat a maguk valóságában látja, aki engedi, hogy fájdalmak érijék és tud sírni a szívében, az képes átélni az élet mélységeit és igazán boldog lenni. Az ilyen embernek

vigasztalásban lesz része, de Jézus, és nem a világ vigasztalásában. Így azután lesz bátorsága osztozni mások szenvedésében, és nem fog elmenekülni a fájdalmas helyzetek elől. Fölfedezi, hogy értelmet ad az életnek, ha segítséget nyújt a másoknak fájdalmában, ha megérti mások szorongásait, ha segít rajtuk. Az ilyen ember érzi, hogy a másik hús a húsából, és nem fél közeledni hozzá – egész odáig, hogy érinti a sebeit, együttérez vele olyannyira, hogy megszűnnek a távolságok. Így érthetjük meg Szent Pál buzdítását: „Sírjatok együtt a sírókkal” (Róm 12,15).

Tudni együtt sírni a sírókkal, ez az életszentség.

„Boldogok, akik éheznek és szomjazzák az igazságot, mert őket majd jóllakatják”

77. Az „éhezés és szomjazás” nagyon intenzív tapasztalatok, mert elsődleges igényeket fejeznek ki, és a túlélési ösztönhöz kapcsolódnak. Vannak emberek, akik hevesen törekszenek az igazságosságra, és nagy erővel vágyódnak rá. Jézus azt mondja, hogy az ilyeneket jóllakatják, akár gyorsan, akár késlekedve érkezik az igazságosság, és mi együttműködhetünk ezért, még ha nem is mindig látható fáradozásunk eredménye.

78. De az az igazságosság, amelyről Jézus beszél, nem az, amit a világ keres, amelyet gyakran önző érdekek beszennyeznek, és hol innen, hol onnan manipulálják. Látjuk, milyen könnyű belesodródni egy korrump bandába, részt venni az „adok, hogy adj” mindennapi politikájában, amelyben minden eladó. És milyen sokan szenvednek az igazságtalanságoktól, milyen sokan nézik tehetetlenül, hogy mások osztoznak az élet tortáján. Vannak, akik feladják az igazi igazságosságért való küzdelmet, és felkapaszkodnak a győztes diadalszekerére. Ennek semmi köze az igazságosságra való éhezéshez és szomjazáshoz, amelyet Jézus magasztal.

79. Ez az igazságosság mindenki saját életében kezdődik, amikor igazságos a döntéseiben, és tovább folytatódik a szegényebbek és gyengébbek igazságának szolgálatában. Kétségtelen, az „igazságosság” kifejezheti azt is, hogy egész életünkkel hűségesek vagyunk Isten akaratához, de ha túl tág értelmet adunk a szónak, megfeledezünk arról, hogy különösen a védtelen iránti igazságosságot jelenti:

„Keressétek az igazságot, segítsétek az elnyomottakat, szolgáltassatok igazságot az árvának s védelmezzétek az özvegyet” (Iz 1,17).

Éhezve és szomjazva keresni az igazságosságot, ez az életszentség.

„Boldogok az irgalmasok, mert ők majd irgalmasságot nyernek”

80. Az irgalmasságnak két összetevője van: adni, segíteni, szolgálni másoknak és megbocsátani, megérteni. Máté ezt egy arany szabályban foglalja össze: „Amit akartok, hogy veletek tegyenek az emberek, ti is tegyétek velük” (7,12). A Katekizmus emlékeztet, hogy ezt a törvényt „minden esetben” alkalmazni kell, különösen akkor, „ha az ember olyan körülmények közé kerül, amelyek bizonytalanná teszik az erkölcsi ítéletet és megnehezítik a döntést”.

81. Az ajándékozás és a megbocsátás próbálkozás arra, hogy életünk valamit tükrözzön Isten tökéletességéből, aki túláradó módon ajándékozik és megbocsát. Lukács evangéliumában emiatt nem azt találjuk, hogy „legyetek tökéletesek” (Mt 5,48), hanem

hogy „legyetek irgalmasok, amint Atyátok is irgalmas. Ne ítéljete el senkit, s akkor benneteket sem ítélnek el. Bocsássatok meg és nektek is megbocsátanak. Adjatok, és akkor ti is kaptok” (6,36–38). És ezután hozzátesz valamit Lukács, amit nem szabad figyelmen kívül hagynunk: „Amilyen mértékkel ti mérték, olyannal mérnek majd nektek is” (6,38). Amilyen mértéket alkalmazunk mi a megértésben és a megbocsátásban, olyan mértékkel fognak megbocsátani nekünk is. Amilyen mértéket használunk az adakozásban, olyan mértékkel mérnek vissza nekünk az égben. Ezt nem szabad elfelejtenünk.

82. Jézus nem azt mondja, hogy „boldogok, akik beprogramozzák a bosszúállást”, hanem azokat mondja boldognak, akik megbocsátanak, mégpedig „hetvenszer hétszer” (Mt 18,22). Jó meggondolnunk, hogy mi mindannyian a bocsánatot nyertek serege vagyunk. Valamennyiünkre isteni részvétellel néznek. Ha őszinte szívvel közeledünk az Úrhoz és hallgatunk rá, néha meghallhatjuk szemrehányó szavait:

„Nem kellett volna neked is megkönyörölnöd szolgatársadon, ahogyan én megkönyörültem rajtad” (Mt 18,33).

Irgalmas szemmel látni és irgalmasan cselekedni, ez az ételszentség.

„Boldogok a tiszta szívűek, mert ők meglátják Istent”

83. Ez a boldogság azoknak szól, akiknek egyszerű, tiszta, szenny nélküli a szíve, mert az a szív, amely tud szeretni, nem enged be az életébe semmit, ami fenyegeti, gyengíti vagy veszélyezteti a szeretetét. A Bibliában a szívünk az igazi szándékai azok, amelyeket a kifelé mutatott dolgok felett igazában keresünk és vágyunk: „Az ember a külsőt nézi, az Úr azonban a szívet” (1Sám 16,7). Ő a szívben akar szólni hozzánk (vö. Oz 2,16), a szívünkbe akarja írni a törvényét (vö. Jer 31,33). Végül új szívet akar adni nekünk (vö. Ez 36,26).

84. „Nagy gonddal őrizd a szívedet” (Péld 4,23). Az Úr előtt értéktelen, amit beszennyez a hamisság. „Menekül a hamisságtól, távol tartja magát az esztelen gondolatoktól” (Bölcs 1,5). Az Atya, aki „a rejtekben lát” (Mt 6,6), tudja, mi az, ami tisztulásra vár; azaz tudja, mi nem őszinte, csak színlelés és látszat, mint ahogy a Fiú is tudja, hogy „mi lakik az emberben” (Jn 2,25).

85. Igaz, hogy a szeretet cselekedetei nélkül nem létezik szeretet, de ez a boldogság arra emlékeztet, hogy az Úr a testvérek iránti szívből fakadó odaadást várja tőlünk, hiszen „szétoszthatom mindenemet a nélkülözők közt, odaadhatom a testemet is égőáldozatul, ha szeretet nincs bennem, mit sem érek” (1Kor 13,3). Máté evangéliumában azt is látjuk, hogy az ember szívéből ered az, ami tisztátalanná teszi (vö. 15,18), mert a szívből fakad a gyilkosság, a lopás, a hamis tanúság és így tovább (vö. 15,19). A szív szándékából fakadnak azok a legmélyebb vágyak és döntések, amelyek valójában mozgatnak bennünket.

86. Amikor a szív szereti Istent és a felebarátot (vö. Mt 22,36–40), amikor ez nem üres szó, hanem valódi szándék, akkor tiszta a szív, és akkor láthatja meg Istent. Szent Pál szeretethimnuszában emlékeztet rá, hogy „ma még csak tükörben, homályosan látunk” (1Kor 13,12), de amilyen mértékben igazán uralkodik bennünk a szeretet, annyiban leszünk alkalmasak arra, hogy „színről színre” lássunk (uo.). Jézus azt ígéri, hogy azok, akinek tiszta a szívük, „látni fogják Istent”.

Tisztán megőrizni a szívet mindentől,
ami beszennyezné a szeretetet, ez az életszentség.

„Boldogok a békességszerzők, mert Isten fiainak hívják majd őket”

87. Ez a boldogság eszünkbe juttatja a szakadatlanul ismétlődő háborús helyzeteket. Számunkra megszokott, hogy konfliktusok, vagy legalábbis meg nem értések, okozói vagyunk. Például hallok valakiről valamit, és mindjárt megyek és elmondom egy harmadiknak; ráadásul készítek egy újabb, kissé bővített változatot, és azt terjesztem. És ha sikerül nagyobb kárt okoznom, elégedettebb is vagyok. A közbeszéd világa, amelyet a kritikára és rombolásra kész tömeg éltet, nem szerez békét. Ez a tömeg inkább a béke ellensége, és semmiképp sem boldog.

88. A békességszerzők a béke forrásai, építik a békét és a barátságos társadalmat. Azoknak, akik mindenütt hintik a béke magvait, Jézus csodadolgot ígér: „Isten fiainak hívják majd őket” (Mt 5,9). Tanítványainak azt parancsolta, hogy amikor belépnek egy házba, ezt mondják: „Békesség e háznak!” (Lk 10,5). Isten Szava minden hívőt arra kötelez, hogy a többiekkel együtt keresse a békét (vö. 2Tim 2,22), mert „az igazság gyümölcsét békében vetik el azok számára, akik békét teremtenek” (Jak 3,18). És ha a közösségünkben egy adott esetben bizonytalanok volnánk, „arra törekedjünk, ami a békességre (...) szolgál” (Róm 14,19), mert az egység felsőbb rendű, mint a konfliktus.

89. Nem könnyű építeni ezt az evangéliumi békét, amely senkit nem rekeszt ki, hanem befogadja azokat is, akik kissé elütnek a többiektől, a nehéz és bonyolult személyiségeket is, azokat is, akik nagyobb figyelmet igényelnek, akik mások, akiket nagyon megpróbált az élet, akiknek más érdekei vannak. Nehéz feladat és nagyon nyitott gondolkodást és szívet követel, mert nem „tárgyalóasztal körüli egyetértésről, vagy egy szerencsés kisebbség felszínes békéjéről”, nem is „kevesek még kevesebbeknek szóló” projektjéről van szó. Nem is tagadni vagy palástolni akarja a konfliktusokat, hanem „elfogadja, hogy a konfliktust el kell viselni, meg kell oldani, és egy új folyamat láncszemévé kell formálni”.

Elhinteni magunk körül a béke magvait, ez az életszentség.

„Boldogok, akik üldözést szenvednek az igazságért, mert övék a mennyek országa”

90. Maga Jézus hangsúlyozza, hogy ez az út annyira szembemegy az árral, hogy életével a társadalmat megkérdőjelező, zavaró személyiséggé tesz bennünket. Emlékeztet rá, hogy milyen sokakat üldöztek és üldöznek csak azért, mert harcoltak az igazságosságért, és úgy éltek, hogy feladataikat Istennel és a többiekkel együtt oldották meg. Ha nem akarunk elmerülni valami homályos közepszerűségben, ne keressük a kényelmes életet, mert „aki meg akarja menteni az életét, elveszíti” (Mt 16,25).

91. Ha az evangéliumért akarunk élni, nem várható, hogy minden kedvezően alakul körülöttünk, mert a hatalom törekvései és a világi érdekek ellenünk hatnak. Szent II. János Pál mondta, hogy „a társadalom elidegenedik, ha a társadalmi berendezkedés, a termelés és a fogyasztás formái megnehezítik az önátadás megvalósítását és az emberek közötti szolidaritás kialakulását”. Egy ilyen – politikai, média által irányított, gazdasági, kulturális, sőt vallási szövevény hálójába került – elidegenedett társadalomban, amely

akadályozza a hiteles emberi és társadalmi fejlődést, nehezzé válik a boldogságok megélése, sőt egyenesen nevetséges, gyanús, nem jó szemmel nézett dologgá válhat.

92. A keresztt, mindenekelőtt a fáradozás és a szenvedés – melyeket azért vállalunk, hogy teljesítsük a szeretet parancsát és az igazságosság útján járjunk – az érlelődés és a megszentlődés forrása. Emlékezzünk, csak, hogy amikor az Újszövetség az evangéliumért viselendő szenvedésekről szól, éppen az üldözésekre hivatkozik (vö. ApCsel 5,41; Fil 1,29; Kol 1,24; 2Tim 1,12; 1Pt 2,20; 4,14–16; Jel 2,10).

93. De most az elkerülhetetlen üldözésekről beszélünk, és nem azokról, amelyek magunknak köszönhetünk amiatt, hogy helytelenül viselkedtünk másokkal. A szent ember nem feltűnő, elkülönülő, hiúságával, tagadásaival és ellenszenvével elviselhetetlen személyiség. Krisztus apostolai nem ilyenek voltak. Az Apostolok Cselekedetei külön hangsúlyozza, hogy „az egész nép” szerette őket (2,47; vö. 4,21.33; 5,13), miközben a hatóság nyomozott utánuk és üldözte őket (vö. 4,1–3; 5,17–18).

94. Az üldözések nem régmúlt idők történetei, mert ma is szenvedünk miatta, akár véresen, mint oly sok mai vértanú, akár rejtettebb módon a rágalmak és hamisságok miatt. Jézus azt mondja, hogy akkor leszünk boldogok, ha „hazudozva minden rosszat rátok fognak énmiattam” (Mt 5,11). Máskor gúnyolódásról van szó, mellyel kifigurázzák a hitünket, és nevetségessé akarnak tenni bennünket.

A problémák ellenére mindennap az evangélium útján járni, ez az életszentség.

FERENC PÁPA EVANGELII GAUDIUM KEZDETEŰ APOSTOLI BUZDÍTÁSA

227. A konfliktussal találkozva egyesek egyszerűen csak szemrevételezik, majd továbbmennek, mintha semmi sem történne, és mossák kezeiket, hogy tovább folytathassák az életüket. Mások úgy bocsátkoznak bele a konfliktusba, hogy rabjai lesznek, elveszítik a távlatot, saját zavarodottságukat és elégedetlenségüket rávetítik az intézményekre, s ezzel lehetetlenné válik az egység. Ám van egy harmadik lehetőség is, a legmegfelelőbb a konfliktussal való szembenézésre. Ez pedig annak az elfogadása, hogy a konfliktust el kell viselni, meg kell oldani és egy új folyamat összekötő láncszemévé formálni. „Boldogok a békességben élők” (Mt 5,9).

244. Bízni a másokban olyasmi, amit kézműves munkával hozunk létre; a béke kézműves munka eredménye. Jézus mondta nekünk: „Boldogok a békességszerzők” (Mt 5,9). Ebben a feladatban az ősi prófécia magunk között is beteljesedik: „Ekevassá kovácsolják kardjukat” (Iz 2,4).

SZENT II. JÁNOS PÁL PÁPA CHRISTIFIDELES LAICI KEZDETŰ APOSTOLI LEVELE

6. (...) lehetetlen elfojtani az egyes emberek és népek vágyakozását az igazságosságban megvalósuló béke áldásai iránt. Az evangéliumi boldogság – „boldogok a békességszerzők” (Mt 5,9) – olyan hang, amely korunk emberéhez megújult értelemben szól; számos nemzet él, szenved és dolgozik azért, hogy a béke és az igazságosság eljöjjön. A személyek és csoportok részvétele a társadalom életében az az út, melyen ma egyre többen járnak, hogy a vágyott béke valóra váljon. Ezen az úton nagyszámú, önmagát serényen elkötelező világi

hívóval találkozunk, akik társadalmi és politikai téren a legváltozatosabb intézményes formákban vagy önkéntesen még a legszegényebbek szolgálatára is szentelik magukat.

SZENT II. JÁNOS PÁL PÁPA: DIVES IN MISERICORDIA ENCIKLIKA

15. (...) áldó formulaként mondja ki, amikor a hegyi beszédben így szól:

„Boldogok az irgalmasok, mert ők majd irgalmat nyernek”.

52. Nemde a hegyi beszéd ezen szavai: „boldogok az irgalmas szívűek, mert ők majd irgalmat nyernek” az egész evangéliumnak és a benne rejlő csodálatos cserének is összefoglalását adják, amely csere az üdvözítő terv egyszerű, érvényes s ugyanakkor „édes” törvénye? Nemde a hegyi beszéd ezen szavai, melyek mindjárt a kezdet kezdetén megmutatják az emberi szív képességeit – azt, hogy az emberekben megvan a képesség arra, hogy „irgalmas szívűek” legyenek –, szinte ugyanezen a módon Isten mélységes misztériumát is föltárják: az Atyának, a Fiúnak és a Szentléleknek azt a kifürkészhetetlen kapcsolatát, melyben az igazságosságot átölelő szeretet utat nyit az irgalomnak, az igazságosság pedig az irgalom által kinyilvánítja a szeretet tökéletességét.

82. Jézus Krisztus nemcsak arról tanított, hogy az ember megtapasztalhatja Isten irgalmát, hanem azt is megparancsolta, hogy maga az ember mások felé „irgalommal legyen”: „Boldogok az irgalmasok, mert ők irgalmat nyernek”. E szavakban az Egyház egyszer felhívást hall az irgalomra, máskor az erőt meríti belőlük hozzá; s ha a boldogságok általában utat mutatnak a megtérés és az élet megjobbítása felé, az irgalmasoknak ígért boldogság kifejezetten ezt teszi. Az ember ugyanis annyira közeledik Isten irgalmas szeretetéhez, amennyire saját szívében irgalmassá formálódik a felebaráti szeretet.

SZENT II. JÁNOS PÁL PÁPA: REDEMPTIONIS DONUM APOSTOLI LEVÉL

12. A szegénységre vonatkozóan mennyire kifejezőek a második korintusi levél szavai, melyek gondosan összefoglalják mindazt, amit erről az evangéliumban hallunk!

„Ismeritek a mi Urunk Jézus Krisztus kegyelmét, mert értetek szegény lett, jóllehet gazdag volt, hogy az Ő szegénysége által ti meggazdagodjatok.” (2Kor 8,9) E szavak értelmében a szegénység Jézus Krisztus megváltói kegyelmének belső struktúrájához tartozik. A szegénység nélkül érthetetlen az isteni ajándékozás misztériuma, melyben az ember részesült; ez az ajándékozás Jézus Krisztusban valósult meg. Az evangéliumban központi helyet foglal el a szegénység, a meghirdetett nyolc boldogság közül az első: „Boldogok a lélekben szegények” (Mt 5,3). Az evangéliumi szegénységben tárul föl az egész titok, „mely öröktől fogva el volt rejtve Istenben” (Ef 3,9). Csak akik ilyen módon szegények, csupán ők képesek bensőleg megérteni annak szegénységét, aki végtelenül gazdag. Krisztus szegénysége Isten végtelen gazdagságát rejti, sőt annak tévedhetetlen bizonyága. A gazdagság ugyanis, tudniillik maga az istenség, semmiféle teremtetten jóban nem tud megfelelő módon megnyilvánulni. Kizárólag a szegénységben fejezheti ki magát, s ezért megfelelő módon csak a szegények, ti. a lélekben szegények érthetik meg. Köztük Krisztus, az Istenember az első, ő, „aki gazdag volt és szegénnyé lett”. Ő nemcsak tanítója, hanem hirdetője és keze az annak a megváltó szegénységnek, mely megfelel Isten végtelen gazdagságának és kegyelme kimeríthetetlen erejének.

2.3. LITURGIKUS NÉZŐPONT

2.3.2. LITURGIKUS ÉNEKEK

ÉNEKLŐ EGYHÁZ:

Ki olyan, mint Urunk, az Isten (604)

https://nepenektar.hu/idoszak/evkozi_ido/liturgia/204/gr/724/ki-olyan-mint-urunk-az-isten-quis-sicut-dominus

Ragyogtasd fel arcod (595)

https://nepenektar.hu/idoszak/evkozi_ido/liturgia/204/comm/728/ragyogtasd-fel-arcod-illumina-faciem

GITÁROS, ILLETVE TAIZEI ÉNEKEK:

Sillye Jenő: Boldog az ember

<https://www.youtube.com/watch?v=3vyOVihucWA>

Sillye Jenő: Mit sem aggódom

<https://www.youtube.com/watch?v=Vb2DdHBrPQI>

Beati voi, poveri (Taize)

<https://www.youtube.com/watch?v=5bU3WJemwWk>

Boldogmondások (Taize)

<https://www.youtube.com/watch?v=5bU3WJemwWk>

2.4. PEDAGÓGIAI NÉZŐPONT

2.4.1. EVANGÉLIUM TÉMÁJÁT FELDOLGOZÓ IRDALMI MŰVEK

Dr. Gyökössy Endre: Boldogmondások margójára

Boldogok, akik tudják, miért élnek, mert akkor azt is megtudják hogyan éljenek.

Boldogok, akik összhangban vannak önmagukkal, mert nem kell szüntelenül azt tenniük, amit mindenki tesz.

Boldogok, akik csodálkoznak ott is, ahol mások közömbösek, mert örömteli lesz az életük.

Boldogok, akik tudják, hogy másoknak is lehet igazuk, mert békesség lesz körülöttük.

Boldogok, akik nevetni tudnak önmagukon, mert nem lesz vége a szórakozásuknak.

Boldogok, akik meg tudják különböztetni a hegyet a vakondtúrástól, mert sok zavartól kímélik meg magukat.

Boldogok, akik észreveszik a diófában a bölcsőt, az asztalt és a koporsót, mert nem csak néznek, hanem látnak is.

Boldogok, aki lenni is tudnak, nem csak tenni, mert megcsendül a csöndjük és titkok tudóivá válnak. Leborulók és nem kiborulók többé.

Boldogok, akik mentség keresése nélkül tudnak pihenni és aludni, mert

mosolyogva ébrednek fel és indulnak útjukra.

Boldogok, akik tudnak elhallgatni és meghallgatni, mert sok barátot kapnak ajándékba, és nem lesznek magányosak.

Boldogok, akik figyelnek mások hívására, anélkül, hogy nélkülözhetetlennek hinnék magukat, mert ők az öröm magvetői.

Boldogok, akik komolyan tudják venni a kis dolgokat és békésen a nagy eseményeket, mert messzire jutnak az életben.

Boldogok, akik megbecsülik a mosolyt és elfelejtik a fintort, mert útjuk napfényes lesz.

Boldogok, akik jóindulattal értelmezik mások botlásait, még akkor is, ha naivnak tartják őket, mert ez a szeretet ára.

Boldogok, akik gondolkodnak mielőtt cselekednének és imádkoznak is mielőtt gondolkodnának, mert kevesebb csalódás éri őket.

Boldogok, akik el tudnak hallgatni, ha szavukba vágnak, ha megbántják őket, és szelíden szólnak, mert Jézus nyomában járnak.

Boldogok, akik mindebből meg is tudnak valósítani valamit, mert élhetőbb lesz az életük.

Te mire hajtasz?

A halász hazatér fatörzsből vájt csónakján és találkozik egy külföldi piackutató szakemberrel, aki ebben a fejlődő országban dolgozik. A piackutató megkérdezi a halásztól, hogy miért jött haza ilyen korán. A halász azt feleli, hogy tovább is maradhatott volna, de elég halat fogott ahhoz, hogy gondoskodjon a családjáról.

– Mivel tölti az idejét? – kérdezi a szakember.

– Hát például, halászgatok. Játsszom a gyerekeimmal. Mikor nagy a forróság, lepihenünk. Este együtt vacsorázunk. Összejövünk a barátainkkal és zenélünk egy kicsit. – feleli a halász.

A piackutató itt közbevág:

– Nézze, nekem egyetemi diplomám van és tanultam ezekről a dolgokról. Segíteni akarok magának. Hosszabb ideig kellene halásznia. Akkor több pénzt keresne és hamarosan egy nagyobb csónakot tudna vásárolni ennél a kis kivájt fatörzsnél. Nagyobb csónakkal még több pénzt tudna keresni és nem kellene hozzá sok idő, máris szert tudna tenni egy több csónakból álló vonóhálós flottára.

– És azután? – kérdezi a halász.

– Azután ahelyett, hogy viszonteladón keresztül árulná a halait, közvetlenül a gyárnak tudná eladni, amit fogott, vagy beindíthatna egy saját halfeldolgozó üzemet. Akkor el tudna menni ebből a porfészekből Cotonouba, Párizsba vagy New Yorkba és onnan irányíthatná a vállalkozását. Még azt is fontolóra vehetné, hogy bevezesse a tőzsdére az üzletet, és akkor már milliókat kereshetne.

– Mennyi idő alatt tudnám ezt elérni? – érdeklődik a halász.

– Úgy 15-20 év alatt – válaszol a piackutató.

– És azután? – folytatja a kérdezősködést a halász.

– Ekkor kezd érdekessé válni az élet – magyarázza a szakember – nyugdíjba vonulhatna. Otthagyhathná a városi rohanó életformát, és egy távol eső faluba költözhetne.

- És azután, mi lenne? – kérdezi a halász.
- Akkor volna ideje halászgatni, játszani a gyerekeivel, a nagy forróság idején lepihenni, együtt vacsorázni a családjával, és összejönni a barátaival zenélgetni egy kicsit.

2.5. KÉRDÉSEK AZ EVANGÉLIUMHOZ

- Mit akar Jézus hangsúlyozni azzal, hogy többször megismétli a „boldogok” kifejezést?
- Mit ér az, ha valaki csak a jutalom miatt cselekszik?
- Mit jelent az égi jutalom?

3. ORATIO – IMÁDSÁG

A szentmise első könyörgése

Urunk, Istenünk, engedd, hogy téged egész lelkünkkel imádjunk, embertársainkat pedig őszinte szívből szeressük. A mi Urunk, Jézus Krisztus, a te Fiad által, aki veled él és uralkodik a Szentlélekkel egységben, Isten mindörökkön örökké. Ámen.

Bakonybéli Bencés Testvérek imádsága

Mennyei Atyánk, köszönjük, hogy Fiad tanítása, az új szövetség törvénye által boldog, teljes és örök életre vezetsz bennünket. Adj nekünk bátorságot, hogy eszköztelenül állhassunk eléd, hogy szegénységünket megélve megtapasztaljuk Országod gazdagságát. Engedd, hogy képesek legyünk gyászolni újra meg újra elvesztett barátságodat és hozzád való hasonlóságunkat, hogy találkozhassunk a Tőled jövő vigasztalással. Taníts minket erőszak nélkül élni és beszélni, hogy Országod terjedjen a földön. Növel bennünk a szomjúságot arra, hogy igaz voltunkat csak tőled várjuk, helyett, hogy magunkat akarnánk igazolni. Indítsd meg szívünket a szenvedők iránt, hogy saját szenvedésünkben is támaszra leljünk. Szabadíts meg szenvedélyeinktől, melyek elhomályosítják lelkünk szemeit, vezesd lépteinket a béke útján, hogy egyre szabadabban haladhassunk Feléd nehézségek és üldöztetés közepette is. Engedd, hogy Fiad Igéjét befogadjuk, s azt tettekre váltva majd a vele való végső találkozásban tőle hallhassuk, hogy boldogok vagyunk. Ámen.

4. CONTEMPLATIO – SZEMLÉLŐDÉS

*Boldogok a békességszerzők,
mert őket Isten fiainak fogják hívni (Mt 5,1-12a)*

(Forrás: pixabay)

5. CONDIVISIO – MEGOSZTÁS

Örömhír megfogalmazása: Nekem ebben a szakaszban az az örömhírem, hogy...

- ha Krisztust követem, szükségszerűen szembe kerülök a világgal, de éppen ebben kerülök mind közelebb és közelebb Istenhez.
- Isten nem emberi mércével méri az életünket.

6. ACTIO – TETTEKRE VÁLTÁS

Tanúságtétel megfogalmazása: Az evangéliumi szakasz arra ösztönöz, hogy...

- merjek a világ szemében furcsának, balgának, gyűlöletesnek tűnni, ha közben Krisztust követem;
- kisebb hangsúlyt fektessek arra, hogy vajon mit gondolnak rólam „mások”.
- minden este kérdezzem meg magamtól, hogy a nyolc boldogság tanítása szerint éltem-e?

IMPRESSZUM

A *Lectio divina segédanyag* kiadványok elsődleges célja, hogy az imádságos bibliaolvasáshoz támpontokat adjanak. A segédanyagok felépítése a *lectio divina* módszer szerinti felosztást követi, egy kötetbe gyűjtve össze a bibliai szöveg megismerését segítő dokumentumok egy válogatását az evangéliumok római katolikus liturgia szerinti szakaszaihoz.

Lectio divina segédanyag, Évközi 4. vasárnap („A” év)

Borítófotó © Pixabay

A Biblia szövegének fordításait a következő forrásokból vettük át:

- liturgikus szöveg: igenaptar.katolikus.hu (utolsó letöltés 2020. szeptember 18.)
- a görög szöveget az SBLGNT (utolsó letöltés 2020. május 11.)
- latin fordítás: Vatikán online archívuma (utolsó letöltés 2020. május 14.)
- további magyar fordítások: szentiras.hu (utolsó letöltés 2020. május 12.)

Nagy Szent Gergely gondolatait a Catena Aurea német nyelvű kiadása alapján Hegyi László fordította

Katolikus Egyház Katekizmusa: archiv.katolikus.hu/kek (utolsó letöltés 2020. május 15.)

Pápai gondolatok: regi.katolikus.hu (utolsó letöltés 2020. szeptember 14.)

Dr. Gyökössi Endre: Boldogmondások margójára –

http://lelekemelo.lapunk.hu/?modul=oldal&tartalom=1118135&fbclid=IwAR3pshLsx3NQL_B33peKeduCmHi6wRkQzv_BcqcxobrSYf6Q_WjMol-HoE

Te mire hajtasz? – <http://lelekemelo.lapunk.hu/?modul=oldal&tartalom=1118246>

A *Lectio divina segédanyag* összeállításában a lectio divina munkacsoport működött közre, melynek vezetője Nyúl Viktor, egykori és jelenlegi tagjai pedig: Asztalos Gábor Tamás, Asztalos Livia, Csonka Laura, Endrédi Melinda, Geiszelhardt Sára, Görföl Tibor, Haász Rebeka Anna, Fazekas Zsófia, Hegyi László, Járai Ferenc, Máté Mária Magdolna Teréz nővér, Mohay Réka, Molnár Dzszenifer, Nyúlné Révfy Ildikó, Rácz Dávid, Rácz Édua Anna, Révai László, Roszkopf Rita, Sárszegi Judit, Szabóné Nagy Katalin, Szily Boglárka, Vermes Nikolett.

Ezen kiadvány tartalma szerzői jogi védelem alatt áll. A szerzői jogok tulajdonosai a fentebb említett esetekben az ott megjelölt jogtulajdonosok, külön meg nem jelölt esetekben a Pécsi Egyházmegye. Hitbuzgalmi és lelkipásztori célra a kiadvány anyaga szabadon felhasználható.

Kiadja a Pécsi Egyházmegye, 2023

7621 Pécs, Dóm tér 2.

E-levelezési cím: lectio.divina@pecs.egyhazmegye.hu

Honlap: lectiodivina.hu